

УДК 658.62

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ ТОВАРНИМИ РЕСУРСАМИ

Вавдійчик І.М.

Київський національний торговельно-економічний університет

В статті досліджено тенденції змін обсягу товарообороту підприємств роздрібною торгівлю України. Автором зроблено висновки щодо динаміки обсягу та структури товарних ресурсів підприємств роздрібною торгівлю за видами економічної діяльності. Розглянуто тенденції змін основних складових елементів, що формують товарні ресурси. Виокремлено фактори, що впливають на зміну обсягів товарних ресурсів. Зроблено висновки щодо результативності управління товарними ресурсами підприємств роздрібною торгівлю України на сучасному етапі.

Ключові слова: товарна пропозиція, товарооборот, товарні ресурси, надходження товарів, товарні запаси.

Постановка проблеми. Головною функцією роздрібною торгівлю є забезпечення кінцевих споживачів товарами та надання торговельних послуг. Роздрібна торгівля є завершальною ланкою процесу товарно-грошового обміну, одночасно здійснюючи активний вплив на обсяги та структуру товарної пропозиції, на організацію системи розподілу. Сучасні умови господарювання підприємств роздрібною торгівлю характеризуються нестабільністю та мінливістю зовнішнього середовища, посиленням конкуренції, підвищенням вимог споживачів до якості товарів та послуг. Розвиток підприємств роздрібною торгівлю, можливості виконання ними головної функції, а саме доведення товарів до кінцевого споживача, залежать від достатності та своєчасності забезпечення їх товарними ресурсами необхідного асортименту та якості. Розробка інструментарію підвищення ефективності управління товарними ресурсами підприємств роздрібною торгівлю потребує дослідження основних тенденцій у забезпеченні товарними ресурсами підприємств торгівлю України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження окремих аспектів діяльності підприємств роздрібною торгівлю України представлено в працях багатьох сучасних дослідників. Так, оцінка розвитку суб'єктів торговельного підприємництва у сфері роздрібною торгівлю наведена в роботах І.В. Височин, Н.О. Голошубової, Л.О. Лігоненко, О.П. Бегларішвілі [1-4] та багатьох інших. Проте в сучасній економічній літературі відсутні дослідження, які висвітлюють сучасні тенденції забезпечення підприємств роздрібною торгівлю товарними ресурсами.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Важлива роль у забезпеченні населення споживчими товарами і особливості формування товарних ресурсів в сучасних умовах господарювання обумовили необхідність подальших досліджень цієї проблеми.

Мета статті. Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку обсягів, складу та структури товарних ресурсів підприємств роздрібною торгівлю України.

Виклад основного матеріалу. Показники стану та розвитку внутрішньої торгівлю, з одного боку, висвітлюють характерні риси стану та розвитку сфер виробництва та попиту, а з іншого – відображають розвиток галузі як компоненти ринкової інфраструктури, фактора, що визначає динамічність взаємопов'язаного процесу товарообігу та виробництва, господарської кон'юнктури економіки.

За твердженням О.П. Бегларішвілі динамічність розвитку галузі торгівлю потребує системного і постійного вивчення, оскільки коливання її параметрів є індикатором змін соціально-економічної ситуації в Україні, досягнення сталого розвитку споживчого ринку або виникнення проблем формування товарної пропозиції [4, с. 11].

Використання товарних ресурсів спрямовується на реалізацію у роздріб, інше документоване вибуття та залишки товарів на кінець періоду. Однією з умов розвитку товарообороту, як зазначає Н.О. Голошубова, є наявність товарів і послуг, які відповідають попиту покупців за асортиментом, якістю та ціною [2, с. 10].

Результуючим показником, який віддзеркалює спроможність підприємства роздрібною торгівлю формувати товарні ресурси, які відповідають попиту споживачів за ціною, кількістю та якістю, є товарооборот.

Динаміка обсягу та структури товарообороту підприємств роздрібною торгівлю України наведена в табл. 1.

За даними табл. 1 можна зробити висновок про наявну тенденцію до нарощування обсягів товарообороту підприємствами роздрібною торгівлю. В цілому обсяг товарообороту підприємств роздрібною

Таблиця 1

Динаміка обсягів товарообороту підприємств роздрібною торгівлю України за 2009-2013 рр.

Вид економічної діяльності	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Обсяг товарообороту, млн. грн.					
Роздрібна торгівля України в цілому, в тому числі	164987,0	205333,0	262671,0	293024,0	334800,3
роздрібна торгівля автомобілями, мотоциклами та пальним	35769,0	48591,0	65863,0	74447,0	82438,1
роздрібна торгівля (крім роздрібною торгівлю автомобілями, мотоциклами та пальним)	129218,0	156742,0	196808,0	218577,0	252362,2
Темп зміни, % до попереднього року					
Роздрібна торгівля України в цілому, в тому числі		124,6	128,0	111,6	114,6
роздрібна торгівля автомобілями, мотоциклами та пальним		135,9	135,6	113,0	110,8
роздрібна торгівля (крім роздрібною торгівлю автомобілями, мотоциклами та пальним)		121,4	125,6	111,1	115,9

[Розроблено автором за даними [5, 6]]

**Динаміка обсягів товарних ресурсів підприємств роздрібною торгівлі України
за видами економічної діяльності за 2009-2013 рр.**

Вид економічної діяльності	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Підприємства роздрібною торгівлі України в цілому, млн. грн.	209986,7	264652,8	314463,9	327022,7	376942,5
Темп зміни, у% до попереднього періоду		126,0	118,8	104,0	115,3
Підприємства роздрібною торгівлі автомобілями, мотоциклами та пальним, млн. грн.	44966,8	62646,7	88662,9	78071,6	86581,3
Темп зміни, у% до попереднього періоду		139,3	141,5	88,1	110,9
Підприємства роздрібною торгівлі (без роздрібною торгівлі автомобілями, мотоциклами та пальним), млн. грн.	165019,9	202006,1	225801,1	248951,1	290361,2
Темп зміни, у% до попереднього періоду		122,4	111,8	110,3	116,6

[Розроблено автором на основі первинних даних Державної служби статистики України]

торгівлі України збільшився на 169813,3 млн. грн. за досліджуваний період: з 164987 млн. грн. у 2009 році до 334800,3 млн. грн. у 2013 році. У 2013 р. по відношенню до попереднього року обсяг товарообороту підприємств роздрібною торгівлі України збільшився на 14,6%. Середній темп росту товарообороту підприємств роздрібною торгівлі України за 2009-2013 рр. становив 119,3%.

Подібна динаміка розвитку товарообороту спостерігається і на підприємствах роздрібною торгівлі автомобілями, мотоциклами та пальним: середній темп росту за досліджуваний період становив 123,2%. Найбільший приріст обсягу товарообороту спостерігався у 2010-2011 рр. На думку Л.А. Мороз, збільшення обсягу товарообороту за цей період на підприємствах роздрібною торгівлі автомобілями, мотоциклами та пальним обумовлене такими факторами як відновлення автокредитування, ініціативою вітчизняних виробників щодо підвищення ввізного мита на імпорتنі машини, яка прискорила процес задоволення відкладеного попиту частиною споживачів, тощо. [7, с. 155]

На підприємствах роздрібною торгівлі (крім торгівлі автомобілями, мотоциклами та пальним) також спостерігається тенденція до постійного нарощування обсягів товарообороту: за весь період дослідження товарооборот збільшився на 123144,2 млн.грн. з 129218 млн.грн. у 2009 році до 252362,2 млн.грн. у 2013 році. Середній темп зміни обсягу товарообороту становив 118,2%.

Головною метою формування товарних ресурсів є забезпечення виконання плану товарообороту. Без постійного поповнення товарів безперебійний процес реалізації буде неможливо здійснювати. Підприємства торгівлі повинні забезпечувати ритмічний продаж товарів, які відповідають споживчому попиту за асортиментом, кількістю та якістю. Необхідною умовою забезпечення процесу реалізації товарів підприємством торгівлі є наявність у нього товарних ресурсів, які є матеріальною основою для розвитку товарообороту. Недостатня кількість або відсутність товарних ресурсів може призвести до зниження обсягів реалізації та недоотримання прибутку. Товарні ресурси підприємств роздрібною торгівлі, як господарюючого суб'єкта, є важливим чинником, який впливає на ефективність фінансово-господарської діяльності, підвищення конкурентоспроможності підприємства та забезпечення його сталого економічного розвитку.

Динаміка обсягу та структури товарних ресурсів наведено в табл. 2.

За даними табл. 2.2 можна зробити висновок, що обсяг товарних ресурсів підприємств роздрібною торгівлі України за 2009-2013 рр. характеризувався стійкою тенденцією до зростання: їх обсяг збільшився з 209986,7 млн. грн. у 2009 році до 376942,5 млн. грн. у 2013 році або в 1,8 разів. Темп зміни

обсягів товарних ресурсів коливається від 104% до 126,0% за досліджуваний період. В цілому за досліджуваний період обсяг товарних ресурсів підприємств роздрібною торгівлі зріс на 166955,8 млн. грн. Слід зазначити, що найбільш суттєво обсяг товарних ресурсів на підприємствах роздрібною торгівлі України збільшився у 2010 році порівняно з попереднім періодом – на 126%. На підприємствах роздрібною торгівлі автомобілями, мотоциклами та пальним прослідковується нарощування обсягів товарних ресурсів у 2010-2011 роки: темп їх зміни становив 139,3% та 141,5% відповідно (див. табл. 2.2). Проте у 2012 році відбувається скорочення обсягів товарних ресурсів по відношенню до попереднього періоду на 11,9%. У 2013 році спостерігається відновлення приросту обсягу товарних ресурсів – по відношенню до попереднього року їх обсяг збільшився на 10,9%. Слід зазначити, що у 2013 році порівняно з 2009 роком збільшилися обсяги товарних ресурсів підприємств роздрібною торгівлі за всіма видами діяльності, проте найбільш суттєво зросли товарні ресурси підприємств роздрібною торгівлі автомобілями, мотоциклами та пальним – у 1,9 разів.

Таблиця 3

Структура товарних ресурсів підприємств роздрібною торгівлі України за видами економічної діяльності за 2009-2013 рр.

Вид економічної діяльності	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Підприємства роздрібною торгівлі України в цілому	100	100	100	100	100
Підприємства роздрібною торгівлі автомобілями, мотоциклами та пальним	21	24	28	24	23
Підприємства роздрібною торгівлі (крім торгівлі автомобілями, мотоциклами та пальним)	79	76	71	76	77

[Розроблено автором на основі первинних даних Державної служби статистики України]

На підприємствах роздрібною торгівлі (крім торгівлі автомобілями, мотоциклами та пальним) впродовж досліджуваного періоду відбувається збільшення обсягів товарних ресурсів: з 165019,9 млн. грн. у 2009 році до 290361,2 млн. грн. у 2013 році. Найбільший темп росту товарних ресурсів спостерігався у 2011 році, коли він становив 141,5% по відношенню до попереднього року. В цілому за досліджуваний період обсяг товарних ресурсів зріс у 1,8 разів та у 2013 році досяг 290361,2 млн. грн. Слід зазначити, що на можливість підприємств роздрібною торгівлі формувати товарні ресурси впливають такі макрое-

економічні фактори як: загальноекономічна ситуація в країні, наявність платоспроможного попиту, пропозиція на ринку споживчих товарів тощо. Основною формуювання товарних ресурсів підприємствами торгівлі є пропозиція товарів народного споживання, яка є частиною товарної пропозиції. Джерелами формування товарних ресурсів для підприємств торгівлі є продукція промисловості, продукція сільськогосподарства та переробної промисловості, підсобних господарств, імпорт, товарообмінні операції, перехідні товарні запаси [8, с. 60].

Структура товарних ресурсів підприємств роздрібною торгівлі України за видами економічної діяльності наведена в табл. 3.

У загальному обсязі товарних ресурсів підприємств роздрібною торгівлі України найбільшу переважну частку займають товарні ресурси підприємств роздрібною торгівлі (крім торгівлі автомобілями, мотоциклами та паливом): їх питома вага впродовж досліджуваного періоду коливається від 71% до 79%. Частка товарних ресурсів підприємств роздрібною торгівлі автомобілями, мотоциклами та паливом зросла з 21% у 2009 році до 23% у 2013 році. Питома вага товарних ресурсів підприємств

роздрібною торгівлі (крім торгівлі автомобілями, мотоциклами та паливом) становила від 71% до 79% за досліджуваній період. Переважання питомої ваги товарних ресурсів підприємств роздрібною торгівлі (крім торгівлі автомобілями, мотоциклами та паливом) є закономірним явищем, оскільки попит населення на автомобілі є епізодичним.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого дослідження даної теми. Таким чином, результати проведеного дослідження підтверджують вагомий роль товарних ресурсів як фактора ресурсного забезпечення товарообороту, їх роль у здатності підприємств роздрібною торгівлі доводити товари до кінцевого споживача та задовольняти попит населення, що є однією з основних функцій торгівлі. Забезпечення підприємств роздрібною торгівлі товарами також є стимулюючим фактором для розвитку виробництва споживчих товарів, сприяючи вдосконаленню асортименту і підвищенню якості товарів. Визначення напрямів та шляхів удосконалення управління товарними ресурсами на основі попередньої ґрунтовної оцінки ефективності та результативності його здійснення зумовлює необхідність подальших досліджень в даному напрямі.

Список літератури:

1. Височин І.В. Управління товарооборотом підприємств роздрібною торгівлі: монографія / І.В. Височин. – К.: Київ. нац. торг.-еко. ун-т, 2012. – 544 с.
2. Голошубова Н.О. Організація торгівлі: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Н.О. Голошубова. – 2-ге вид., переробл. та допов. – К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2012. – 680 с.
3. Торговельне підприємство: теорія та практика: монографія / За ред. Л.О. Лігоненко. – К.: Київ. нац. торг.-еко. ун-т, 2012. – 304 с.
4. Бегларішвілі О.П. Тенденції розвитку торговельних підприємств харківської області / О.П. Бегларішвілі // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова, 2014. – Том 19. Випуск 2/3. – С. 11-15.
5. Роздрібна торгівля України у 2012 році: стат. зб. – К.: Держ. служба стат. України, 2013. – 173 с.
6. Роздрібна торгівля України у 2013 році: стат. зб. – К.: Держ. служба стат. України, 2014. – 165 с.
7. Мороз Л.А. Тенденції розвитку українського автомобільного ринку і маркетингова комунікаційна політика його учасників / Л.А. Мороз // Логістика: [збірник наукових праць] / відповідальний редактор Є.В. Крикавський. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012.
8. Иванов Г.Г. Экономика торгового предприятия: учебник / Г.Г. Иванов. – М.: Издательский центр «Академия», 2010. – 320 с.

Вавдійчик І.Н.

Киевский национальный торгово-экономический университет

ИССЛЕДОВАНИЕ ОСНОВНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ УКРАИНЫ ТОВАРНЫМИ РЕСУРСАМИ

Аннотация

В статье исследованы тенденции изменений объема товарооборота предприятий розничной торговли Украины. Автором сделаны выводы относительно динамики объема и структуры товарных ресурсов предприятий розничной торговли за видами экономической деятельности. Рассмотрены тенденции изменений основных составных элементов, которые формируют товарные ресурсы. Выделены факторы, которые влияют на изменение объемов товарных ресурсов. Сделаны выводы относительно результативности управления товарными ресурсами предприятий розничной торговли Украины на современном этапе.

Ключевые слова: товарное предложение, товарооборот, товарные ресурсы, поступления товаров, товарные запасы

Vavdiichyk I.N.

Kyiv National University of Trade and Economics

RESEARCH OF BASIC TENDENCIES OF PROVIDING OF ENTERPRISES OF RETAIL BUSINESS OF UKRAINE COMMODITY RESOURCES

Summary

The tendencies of changes of volume of commodity turnover of enterprises of retail business of Ukraine are investigational In the article. Drawn conclusion an author in relation to the dynamics of volume and structure of commodity resources of enterprises of retail business after the types of economic activity. The tendencies of changes of basic component elements that form commodity resources are considered. Factors that influence on the change of volumes of commodity resources are distinguished. Drawn conclusion in relation to effectiveness of management by the commodity resources of enterprises of retail business of Ukraine on the modern stage.

Keywords: commodity suggestion, commodity turnover, commodity resources, receivables of commodities, commodity supplies.

УДК 65.012.34

ЛОГІСТИЧНІ СИСТЕМИ: ВИЗНАЧЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА РОЛЬ НА РІЗНИХ РІВНЯХ УПРАВЛІННЯ

Валькова Н.В.

Хмельницький національний університет

Досліджено теоретичні питання формування логістичних систем. Обґрунтовано визначення логістичної системи. Проаналізовано види логістичних систем та їх значення у системах управління різного рівня. Досліджено структуру логістичної системи підприємства та місце у ній інформаційної складової. Визначені функціональні можливості логістичних систем.

Ключові слова: логістична система, інформаційний потік, фінансовий потік, матеріальний потік, рівень управління, Інтернет-середовище.

Постановка проблеми. Глобалізація економіки та розвиток електронного бізнесу на базі Інтернет-технологій, інтеграція в Інтернет-середовище бізнесу, державних структур та соціуму, – є концептуальним підґрунтям виникнення нової парадигми розвитку логістики. Розширення кола постачальників, покупців та провайдерів логістичних послуг, а також можливість їх швидкого вибору перетворює ланцюг постачання на мережу постачання. Логістична концепція перетворюється на загальнонауковий підхід, філософію менеджменту. Даному етапу відповідає розвиток так званої «нової економіки», яка представлена системою електронного бізнесу, системою інтеграції у електронному просторі бізнесу, споживачів та держави. На тлі вищезгаданих перетворень зростає роль логістичних зв'язків та формування нових логістичних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у формування теоретико-прикладних засад формування та функціонування логістичних систем здійснили ряд вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: Альбеков А. У [1], Забуранна Л. В. [2], Карп І. М. [4], Костоглодов Д. Д. [6], Криківський С. В. [7], Маселко Т. Є. [9], Миротин Л. Б. [10], Нагловський С. Н. [11], Окландер М. А. [12], Павленко А. Ф. [13], Скоробогатова Т. М. [14] та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Метою формування логістичних систем є організація керування потоковими процесами, які дозволять сформувати конкурентні переваги підприємства за допомогою максимальної й оперативної адаптації до мінливих умов ринкового середовища з метою покращення якості виконання вимог споживачів – за-

доволення попиту на продукцію (товар, послуги, інформацію, енергію), доведення його до споживача в обумовлений строк з мінімальними витратами

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження визначення логістичних систем, їх видів, можливостей та інструментів для адаптації до нових умов розвитку інформаційної економіки.

Виклад основного матеріалу. Логістична концепція управління передбачає пошук компромісних рішень у процесі реалізації правил логістики (7R) в організації управління підприємством. Ці концептуальні вимоги відповідають комплексу формування конкурентних переваг, які відповідають сучасному етапу соціально-економічного розвитку, та включають у себе швидкість та зручність доставки, відповідність вартості набору властивостей продукту, післяпродажне обслуговування та інші додаткові блага, тобто бачимо поєднання цілей логістичної концепції управління та конкурентних переваг підприємства. Крім того, потрібно зазначити, що управління конкурентними перевагами та потоковими процесами підприємства є взаємозалежними, оскільки реалізація правил логістики веде до формування конкурентних переваг.

Виконання завдань та функцій логістики, що виходять з її мети, забезпечується на базі системного підходу, а саме функціонуванням логістичних систем. Здійснений нами аналіз визначень логістичної системи (див. табл. 1) дозволяє зробити наступні висновки – усі автори акцентують увагу на тому, що система є складною сукупністю певної кількості підсистем, об'єднаних загальною метою, яка пов'язана з організацією ефективного логістичного процесу.